

โครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมถลุงอย่างอนามัย และผลกระทบต่อการใช้ในประเทศไทย

นายก่อเกียรติ ร่มสงฆ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1813-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MARKET STRUCTURE OF SHEATH CONTRACEPTIVE INDUSTRY AND ITS IMPACTS
ON UTILIZATION IN THAILAND

Mr. Kongkiat Romsong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1813-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมถลุงยางอนามัยและผลกระทบต่อการใช้
ในประเทศไทย

โดย

นายก้องเกียรติ ร่มสงฆ์

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

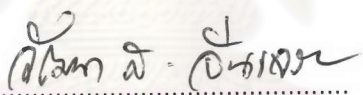
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.พุททกาล รัชธร

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

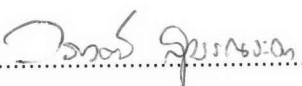

..... คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณแสง จันเจริญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พุททกาล รัชธร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นราทิพย์ ชูติวงศ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา)

ก้องเกียรติ ร่มสงฆ์ : โครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมถุงยางอนามัยและผลกระทบต่อการใช้
ในประเทศไทย. (MARKET STRUCTURE OF SHEATH CONTRACEPTIVE INDUSTRY
AND ITS IMPACTS ON UTILIZATION IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์
ดร.พุทธิกาล รัชธร, 138 หน้า. ISBN 974-53-1813-2.

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์นี้ คือศึกษาลักษณะโครงสร้างตลาด พฤติกรรมการแข่งขันด้าน
ราคาและไม่ใช่ราคา ระหว่างปี พ.ศ. 2541 – 2546 โดยวิเคราะห์เชิงปริมาณ คือการคำนวณค่าการ
กระจุกตัวโดยใช้อัตราส่วนการกระจุกตัว (CR) ดัชนี Herfindahl Summary Index (HSI) และดัชนี
Comprehensive Concentration Index (CCI) และวิเคราะห์เชิงพรรณนา นอกจากนี้ได้ศึกษาผล
กระทบของโครงสร้างตลาดต่อการใช้ถุงยางอนามัย โดยทำการศึกษาภาพรวมทั้งประเทศ ใช้แบบ
จำลองทางเศรษฐมิติ อาศัยข้อมูล Panel Data ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 – 2546 โดยใช้วิธีการประมาณ
สมการ Pooled Least Square

ผลการศึกษาโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันพบว่าอุตสาหกรรมถุงยางอนามัยมี
โครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยรายแบบ Differentiated Oligopoly เนื่องจากมีระดับการกระจุกตัวใน
อุตสาหกรรมสูง มีอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดหลายประการ เช่น ความต้องการใช้เงินทุน อุปสรรคด้าน
กฎหมายเป็นต้น ในอุตสาหกรรมนี้ไม่นิยมแข่งขันทางด้านราคา แต่จะใช้การแข่งขันที่ไม่ใช่ราคา
มากกว่า โดยเฉพาะการโฆษณา การส่งเสริมการขายรวมถึงการทำให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย

ผลการศึกษาผลกระทบของโครงสร้างตลาดต่อการใช้ถุงยางอนามัยในประเทศไทย พบว่า
การทำให้ผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายของผู้ผลิตในอุตสาหกรรมถุงยางอนามัยซึ่งมีลักษณะโครง
สร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย มีผลกระทบในทางบวกต่อการใช้ถุงยางอนามัยของชายนักเที่ยว นอก
จากนี้การระบาดของโรคเอดส์ และประชากรวัยหนุ่มสาวอายุ 15 – 29 ปี มีผลกระทบในทางบวกต่อ
การใช้ถุงยางอนามัยของชายนักเที่ยวเช่นกัน

สาขาวิชา..... เศรษฐศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต..... ก้องเกียรติ ร่มสงฆ์
ปีการศึกษา.....2547..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... จันทิมา

468 55534 29 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: SHEATH CONTRACEPTIVE / MARKET STRUCTURE / COMPETITION / UTILIZATION

KONGKIAT ROMSONG : MARKET STRUCTURE OF SHEATH CONTRACEPTIVE
INDUSTRY AND ITS IMPACTS ON UTILIZATION IN THAILAND. THESIS
ADVISOR : ASSOC. PROF. BUDDHAGARN RUTCHATORN, Ph.D., 138 pp. ISBN
974-53-1813-2.

This research has the objectives to study the market structure and competition of sheath contraceptive industry in Thailand that occurred during year 1998 – 2003. The data was analyzed by using the quantitative method of Concentration Ratio (CR), Herfindahl Summary Index (HSI), and Comprehensive Concentration Index (CCI) and descriptive method. The study also impact of market structure on utilization. According, this study using econometrics model for studying the factors that affect utilization of sheath contraceptive in Thailand by using the panel data model information during the period 1991 – 2003 and pool least square equation.

From the analysis, the market structure of sheath contraceptive industry is in the form of Differentiated Oligopoly because it has high concentration, also has high entry barriers to prevent new competitors to enter the market such as capital requirement barrier legal barrier. The sheath contraceptive industry rarely use price to compete but adopts non-price competition. For instance, advertising, sales promotion and improving the new differentiated product.

The result of study impact of market structure on utilization is differentiated product competition of sheath contraceptive manufacturer in Oligopoly has positive impact on utilization in male clients of sex workers. In addition the AIDS epidemic and people aged 15 – 29 have positive impact on utilization in male clients of sex workers.

Field of study.....Economics..... Student's signature..... *Kongkiat Romsong*.....

Academic year.....2004..... Advisor's signature..... *Buddhagarn Rutchatorn*.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือของ รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธกาล รัชธร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วรวุฒิ สุวรรณระดา กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำและข้อคิดต่าง ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา รวมทั้งขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณแสง จันเจริญ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ นราทิพย์ ชุตินวงศ์ กรรมการวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อคิดและคำแนะนำเพิ่มเติม เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าใคร่ขอขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่าน

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่กองควบคุมเครื่องมือแพทย์ เจ้าหน้าที่สำนักโรคเอดส์ วัณโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ คุณนาวิน จังเจริญกุล บริษัท ชัวร์เท็กซ์ จำกัด คุณสุปราณี วนเมธิน บริษัท เอสเอสแอล เฮลท์แคร์ (ประเทศไทย) จำกัด ตลอดจนท่านอื่น ๆ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำหรับใช้ในการศึกษาครั้งนี้

นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ช่วยให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์รวมถึงเป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้าในการศึกษาครั้งนี้ และท้ายที่สุดข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ช่วยเหลือและสนับสนุนข้าพเจ้ามาโดยตลอด หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใดข้าพเจ้าน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผ่นภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา.....	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.5 ดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการศึกษา.....	5
บทที่ 2 อุตสาหกรรมถลุงยางอนามัยในประเทศไทย	
2.1 ความเป็นมาของอุตสาหกรรมถลุงยางอนามัยในประเทศไทย.....	6
2.2 ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมถลุงยางอนามัย.....	7
2.3 ประเภทชนิดและความหนาของถลุงยางอนามัย.....	9
2.4 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตถลุงยางอนามัย.....	10
2.5 กระบวนการผลิตถลุงยางอนามัย.....	12
2.6 ต้นทุนการผลิต.....	16
2.7 การตลาดถลุงยางอนามัย.....	19
2.7.1 ตลาดภายในประเทศ.....	19
2.7.2 ตลาดต่างประเทศ.....	21
บทที่ 3 วรรณกรรมปริทัศน์	
3.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	26
3.1.1 ทฤษฎีโครงสร้างตลาด.....	26
3.1.2 ทฤษฎีพฤติกรรมตลาด.....	34
3.1.3. แบบจำลองการประมาณการสมการ Panel Data.....	40

	หน้า
3.2 งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง.....	43
3.2.1 งานศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมยางอนามัย.....	43
3.2.2 งานศึกษาด้านโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขัน.....	44
3.2.3 งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้ยางอนามัย.....	46
บทที่ 4 วิธีการศึกษา	
4.1 ข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล.....	50
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4.2.1 การศึกษาอุตสาหกรรมยางอนามัย.....	50
4.2.2 การวิเคราะห์โครงสร้างตลาด.....	51
4.2.3 การวิเคราะห์พฤติกรรมการแข่งขัน.....	55
4.2.4 การศึกษาผลกระทบโครงสร้างตลาดต่อการใช้ยางอนามัย.....	56
บทที่ 5 ผลการศึกษา	
5.1 ผลการศึกษาด้านโครงสร้างตลาด.....	63
5.2 ผลการศึกษาด้านพฤติกรรมการแข่งขัน.....	71
5.3 ผลการศึกษาผลกระทบโครงสร้างตลาดต่อการใช้ยางอนามัย.....	92
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	97
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	100
รายการอ้างอิง.....	103
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. การคำนวณค่าการกระจุกตัว.....	107
ภาคผนวก ข. กฎหมายยางอนามัย.....	112
ภาคผนวก ค. ราคาผลิตภัณฑ์ยางอนามัย.....	134
ภาคผนวก ง. มูลค่าขายของผู้ผลิตยางอนามัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2546.....	137
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	138

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงอัตราการใช้ถุงยางอนามัยของชายนักเที่ยว.....	3
2.1 แสดงจำนวนผู้ผลิตในอุตสาหกรรมถุงยางอนามัย.....	8
2.2 แสดงลักษณะของถุงยางอนามัยชนิดต่าง ๆ.....	10
2.3 แสดงปริมาณการใช้ยางธรรมชาติในประเทศของอุตสาหกรรมถุงยางอนามัย ระหว่างปี พ.ศ. 2538 – 2545.....	11
2.4 แสดงโครงสร้างต้นทุนการผลิตถุงยางอนามัย.....	16
2.5 แสดงร้อยละของต้นทุนการผลิตแยกตามหน่วยผลิต.....	17
2.6 แสดงปริมาณการจัดซื้อถุงยางอนามัยของกรมควบคุมโรคและกรมอนามัยระหว่าง ปี พ.ศ. 2541 – 2546.....	20
2.7 แสดงสถิติการส่งออกถุงยางอนามัยของประเทศไทย.....	22
2.8 แสดงการส่งออกถุงยางอนามัยแยกตามรายประเทศ.....	23
2.9 แสดงสถิตินำเข้าถุงยางอนามัยของประเทศไทย.....	24
2.10 แสดงการนำเข้าถุงยางอนามัยของประเทศไทย แยกตามรายประเทศ ปี พ.ศ. 2546.....	25
5.1 แสดงมูลค่าขายของบริษัทผู้ผลิตถุงยางอนามัย.....	63
5.2 แสดงจำนวนพนักงานของบริษัทผู้ผลิตถุงยางอนามัย.....	64
5.3 แสดงผลการวัดระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมโดยใช้มูลค่าขายของผู้ผลิต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2545.....	64
5.4 แสดงผลการวัดระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมโดยใช้จำนวนพนักงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541- 2546.....	66
5.5 แสดงขนาดการลงทุนและกำลังการผลิตของผู้ผลิตถุงยางอนามัยในประเทศไทย...	67
5.6 แสดงราคาขายปลีกถุงยางอนามัย ปี พ.ศ. 2548.....	74
5.7 แสดงราคาขายปลีกถุงยางอนามัย ปี พ.ศ. 2543.....	75
5.8 แสดงค่าใช้จ่ายในการโฆษณาแบ่งตามตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ถุงยางอนามัย.....	89
5.9 แสดงผลการประมาณค่าแบบจำลอง.....	94

สารบัญแผ่นภาพ

แผ่นภาพที่	หน้า
2.1 แสดงกระบวนการผลิตถุงยางอนามัย.....	18
3.1 แสดงการเป็นผู้นำด้านราคาโดยผู้ผลิตที่มีต้นทุนต่ำสุด.....	37
3.2 แสดงการเป็นผู้นำด้านราคาโดยเป็นผู้ผลิตรายใหญ่.....	38
5.1 แสดงวิธีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ถุงยางอนามัยภายในประเทศ	84

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย